VELKÁ DOBRODRUŽSTVÍ

Za pohádkovými památkami a Opičákem do Lipníku nad Bečvou

GPS souřadnice: 49.5267239, 17.5857586

Praktické informace

Délka trasy: 4 km
Obtížnost: Velmi lehká trasa, která vám ukáže nejvýznamnější památky města. Výlet je možné absolvovat s kočárkem i na kole.

Vzdálenost od Prahy a jak se tam dostat: 300 km ujedete za zhruba 3 hodiny. Po D1 pojedete směr Brno→Ostrava, sjedete dle směrovek na 296. km.

Parkování: Na náměstí T. G. Masaryka zpoplatněno pondělí až pátek od 8 do 17 hodin a sobota od 8 do 12 hodin první půl hodina 10 Kč každá další započatá hodina 20 Kč. Platba možná hotově či kartou.

WC: Nedaleko městského úřadu na náměstí jsou v Nerudově ulici veřejné toalety zpoplatněno 5 Kč.

Možnost občerstvení: Kebab Lipník (nám. T. G. Masaryka 77, 751 31 Lipník nad Bečvou), Restaurace u Marka (nám. T. G. Masaryka 44/33, 751 31 Lipník nad Bečvou-Město), restaurace u Zámecké zahrady (Bratrská 586, 751 31 Lipník nad Bečvou), restaurace Fantasy (Loučská 227, 751 31 Lipník nad Bečvou), Restaurant Pivovar (Novosady 164, 751 31 Lipník nad Bečvou), Tathé café & bistro (Osecká 351, 751 31 Lipník nad Bečvou), Cafe 49(nám. T. G. Masaryka 49/23, 751 31 Lipník nad Bečvou), Frida café (Losertova 624/12, 751 31 Lipník nad Bečvou-Město).

Nejbližší další výlet agentury Velká dobrodružství: Hukvaldy, Holešov, Tovačov, Olomouc, Hranická propast, Teplice nad Bečvou, Přerov, Prostějov atd.

Trasu pro vás prošla Lucie Nachtigalová.

Trasu testovali bratři Pavel a Petr z Přerova.

Postřehy dětí:

Pája (7 let): „Líbila se mi zahrádka na střeše a také sova.“

Péťa (9 let): „Vyluštil jsem celou tajenku a vzpomněl jsem si, že to je ten pán od kapličky.“

Popis výletu - Legenda pro rodiče

Milí cestovatelé,

vítejte v Lipníku nad Bečvou, v místě, kde si budete připadat jako v obrovské historické pevnosti. Tohle město totiž leží v takzvané Moravské bráně, kudy už od 13. století procházely karavany kupců po slavné Jantarové stezce. Dodnes je obklopené hradbami a ukrývá mnoho krásných památek.

Na naší cestě historickým centrem se dozvíte, proč se Lipníku říká město kovářů, co je prampouch, proč má náměstí tvar písmene L a jak velký vliv měli na život ve městě početní židovští obchodníci.

Ukážeme vám strom, kterému se říká Opičák, vylezeme na slavnou střešní zahradu a možná potkáme i velrybu. Budeme si vyprávět, zpívat, hledat a samozřejmě luštit tajenku.

Výlet byl připraven ve spolupráci s Městskou knihovnou a turistickým informačním centrem za finanční podpory Olomouckého kraje. Proto je pro vás zdarma! :)

Dopis dětem

Ahoj, holky a kluci, nad Lipníkem v minulosti držely ochrannou ruku mocné šlechtické rody. Patřili mezi ně třeba páni z Kravař nebo bohatí Pernštejnové. Díky nim dnes můžete společně obdivovat parádní hradby, které město obepínají jako kamenný prsten. Najdete tu také zámek, překrásný park i domečky, ve kterých kdysi žilo i 17 rodin najednou. Proč tomu tak bylo? Pojďte na výlet a my vám to povíme.

Stejně jako k našim ostatním výletům jste i k tomuto dostali originální mapu s vyznačenou trasou. Když půjdete po správné cestě, budete pozorně číst, dobře se rozhlížet a poslouchat, co říkají rodiče, určitě splníte všechny dnešní úkoly. Pokud už umíte psát, doplňte písmenka do tajenky a pečlivě ji uschovejte.

Mapa výletu

Olomoucký kraj
START
MĚSTSKÁ KNIHOVNA
Lipník nad Bečvou
Za pohádkovými památkami a Opičákem
do Lipníka nad Bečvou

Doplňovačka

Vaše putování začíná na náměstí **T. G. Masaryka**. Utáhněte tkaničky i suché zipy, připravte si tužku a doplňovačku. Je čas vyrazit za prvním písmenkem. Připraveni? Tak začínáme!

Dobře si prohlédněte náměstí před sebou. Všimli jste si, že má zvláštní tvar, který připomíná písmeno L?

Namalujte prstem do vzduchu písmeno L a zkontrolujte si, zda to tak opravdu je.

Kdysi mělo náměstí běžný čtvercový tvar. Později však byla jeho část zastavěna domovním blokem s radnicí, a právě proto vznikl dnešní tvar. Náměstí tak pokračuje i „za rohem“ radnice a je větší, než se na první pohled zdá.

Teď se podívejte na radnici, která připomíná malý palác. Původně byla renesanční, ale po velkém požáru ji přestavěli do dnešní empírové podoby. Díky tomu působí velmi vznešeně.

Zkuste vypátrat městský znak. Jaké zvíře na něm poznáte?

1. **Jakou barvu má lev?**

Postavte se jako on, vyplázněte jazyk a vydejte se hledat nejvyšší sloup na náměstí.

Kdo se zasměje, vrátí se na start a musí pochod absolvovat znovu. Největší smíšky si tady rodiče vyzvednou asi tak za 2 hodiny, až výlet dokončí. :) (To byl samozřejmě jen žert. Určitě to všichni zvládnete.)

Nedaleko radnice ční k nebi **mariánský sloup**. Byl vztyčen už v roce 1694 a patří k nejstarším památkám na náměstí. Na jeho vrcholu září socha Panny Marie. Obvykle stojí na kulaté zeměkouli, kolem které se vine had. Tady je tomu jinak. Na čem stojí Panna Marie?

Co říkáte na sloupky okolo? Nepřipadá vám, jako by si před chvílí daly štamprličku? :)

Náměstí zdobí hned dvě krásné velké kamenné **kašny**. Jedné vévodí Jan Nepomucký a druhé zase svatý Florián.

Poznáte, kdo je kdo? Ti, kteří chodí na výlety s tajenkou pravidelně, už vědí, že Jan Nepomucký drží v ruce kříž a Florián v přílbě zase hasí hořící stavbu.

Který svatý je tedy nejblíže mariánskému sloupu?

Vidíte mužský obličej, kterému z pusy tryská voda? Zkuste se zatvářit stejně jak chrlič na sloupu (ten nafouklý obličej). Nebojte, už vás nebudeme trápit. Druhou kašnu můžete najít i bez grimas. Schovává se za radnicí.

Najděte na kašně u Jana Nepomuckého letopočet.

2. **Opište slovo pod letopočtem.**

Na náměstí je spousta věcí, o kterých by se dalo vyprávět hodiny. Jenže na to není čas, takže vás v tuto chvíli už jen upozorníme na **sochu Tilia**,kterou těsně před svou smrtí navrhl česko-německý umělecký kovář a sochař Alfred Habermann. Sochu už ale nestihl vytvořit, a tak se jejího zhotovení ujal umělecký kovář Pavel Tasovský.
Socha představuje symbol města. Její název je latinský výraz pro lípu, což je strom, podle kterého město dle dávných pověstí dostalo své jméno.

Kdo bude u sochy první? Co si myslíte, že je ten červený předmět uvnitř? My tipujeme, že to má být srdíčko.

Otočte se a projděte nejbližším možným průchodem do uličky se zvláštním názvem K Nadsklepí. Najdete ji snadno.
A nemusíte lézt ani do sklepa, ani nad sklep.

V průchodu sídlí **informační centrum**. Co to pro vás znamená? Maličkost: Až budete procházet kolem oken, zamávejte milým dámám a pánům, kteří se zde starají o blaho turistů. Bez nich by tento text nevznikl.

Projděte k hlavní ulici a odbočte doleva. Všimněte si hradeb, které vás budou provázet velkou část dnešního výletu.

Zdejší **hradby** patří k nejzachovalejším opevňovacím systémům na celé Moravě. Byly budovány postupně, první kamenné hradby se začaly stavět už na konci 15. století, aby ochránily obyvatele před nepřátelskými útoky. Původně město obepínal souvislý prstenec hradeb v délce přes jeden kilometr, který byl doplněn vodním příkopem a valy. Do města se dalo vstoupit pouze dvěma hlavními branami od Hranic a od Přerova. V 19. století však byly zbořeny, aby uvolnily cestu rozvíjející se dopravě.

Pozůstatky kamenných hradeb jsou v některých místech až 7 metrů vysoké a jsou doplněny 7 baštami. Tyto bašty byly v minulosti velmi důležité, protože z nich měli strážní skvělý přehled, co se děje v okolí města, a mohli z nich snadněji bránit prostor pod hradbami.

Kdo by chtěl být rytířem a hlídat z bašt město? A kdo by si raději vyzkoušel roli princezny?

Pokračujte po ulici Novosady, kterou vzápětí opustíte a opatrně přejdete silnici a vstoupíte do ulice J. V. Sládka. Vaše cesta teď povede k židovským hřbitovům. Právě tam si budeme vyprávět o lidech, kteří byli kdysi důležitou součástí života v Lipníku nad Bečvou.

V Lipníku bývala jedna z největších a nejvýznamnějších židovských čtvrtí na celé Moravě. I dnes to poznáte podle úzkých uliček a domků, které uvidíte ve Staré ulici na konci našeho výletu.

Židé zde žili od 15. století a v 19. století tvořili dokonce až asi třetinu obyvatel města. Soubor židovských domů zahrnoval 71 budov. Po dlouhou dobu však nemohli bydlet, kde se jim zachtělo. Byly jim vyhrazeny určité ulice v blízkosti městského opevnění. Teprve později se tato pravidla uvolnila a někteří se mohli usadit i na náměstí a v dalších částech města.

Cesta ulicí J. V. Sládka a pak Zahradní (odbočíte do ní u domu čp. 1) vás dovede až k areálu **židovských hřbitovů**, které jsou od sebe odděleny zdí.

Nejprve ale na domě čp. 1 najděte pamětní desku věnovanou panu **Janu Hovorovi**, lipenskému rodákovi a umělci. Narodil se do chudé dělnické rodiny a vyrůstal jen s maminkou. Vyučil se malířem pokojů a natěračem. Jeho umělecký talent byl však tak obrovský, že vyměnil štětku za štětce a štafle za malířský stojan. Jak se říká: Talentu se neubráníš!!! Začal s olejomalbou a akvarely a postupně se vypracoval i ke grafickým technikám.

V roce 1928 svá díla vystavoval v Brně, kde se stal členem klubu výtvarných umělců spolku Aleš, po válce pak i v Ostravě a Praze. Kromě volné tvorby se věnoval restaurování a vytvořil třeba znak města na budově radnice v Lipníku.

Zjistěte z tabule, v jakém měsíci se malíř narodil.

3. Napište název měsíce.

Hřbitov, který nyní máte po pravé ruce, je ten starší. Minulost zde připomínají desítky starých kamenných náhrobků porostlých mechem a lišejníky. Jsou popsány hebrejským písmem a zdobí je různé symboly – třeba žehnající ruce kněžích nebo konvice. Odpočívá tu i slavný učený **Rabín Baruch Theomin Fränkel**, na jehož hrob dodnes jezdí lidé z celého světa pokládat kamínky na znamení úcty.

Před více než 200 lety vedl ve městě vyšší židovskou školu, kam se sjížděli studenti z dalekých míst, aby se od něj učili, protože byl považován za mimořádně chytrého znalce zákonů. Lidé mu s úctou přezdívali Baruch Taam podle jeho slavné knihy, což v překladu znamená, že jeho výklady měly hluboký smysl. Mezi obyvateli se o něm vyprávěly legendy jako o zázračném rabínovi, který dokázal svými modlitbami pomáhat lidem v nesnázích, mnohdy je dokonce i léčit.

Na hřbitov můžete potichoučku vstoupit a prohlédnout si ho. Luštit zde ale nic nebudete, abyste nerušili klid tohoto místa.

Celá plocha hřbitova byla před 400 lety hroby hustě zaplněna, odhadem se zde nalézalo 1 500 až 1 800 náhrobků. V roce 1942 však toto místo zničilo německé vojsko. Po válce bylo přibližně 160 dochovaných náhrobků přeneseno na nový hřbitov a tam složeno u západního rohu jižní zdi. Plocha hřbitova pak byla upravena na park s dětským a volejbalovým hřištěm.

Po roce 1989 se hřbitov dočkal úplné obnovy díky podpoře organizace Agudath Israel Of America a potomků rabína **Fränkel** z Velké Británie.

Nový židovský hřbitov najdete hned v sousedství toho starého. Nyní ho máte po levé ruce.

Byl založen v roce 1883, protože starý hřbitov už byl úplně zaplněný a nebylo kam pochovávat další členy komunity. Na rozdíl od starého hřbitova, kde jsou náhrobky rozestavěny tak trochu cik-cak přes sebe, byl ten nový naplánován velmi moderně v pravidelných řadách a se širokými cestami. Byly zde vysazeny krásné stromy, takže tak trochu vypadá jako park.

Na tento hřbitov jen tak vstoupit nemůžete, prohlídku si musíte domluvit v Turistickém informačním centru Lipník nad Bečvou.

I když je to smutné vyprávění, je třeba ho ještě pro úplnost doplnit.

Obyvatelé židovského původu byli během války podle norimberských rasových zákonů postupně připraveni o občanská práva, potom o majetek, a nakonec i o holé životy. Dvěma transporty – 22. 6. a 29. 6. 1942 – bylo 164 lipenských Židů deportováno do Terezína. Později odtud nastoupili na poslední cestu do vyhlazovacích táborů. Vrátili se pouze tři osoby…

Vracíte se ulicí J. V. Sládka kolem hřbitova, který máte nyní po pravé ruce. U domečku se dvěma namalovanými rybami odbočíte doleva a projdete kolem školky do malého nového parku.

Poznáte, o jaké druhy ryb se jedná? Dali byste si nějakou z nich k vánoční večeři? Nebo jste v týmu zvaném *Losos a kuřecí řízek*? :)

Park, kterým procházíte, vznikl poměrně nedávno. Město na něm spolupracovalo s *Nadací Malý Noe*, což je organizace, která pomáhá opuštěným, nemocným nebo jinak znevýhodněným dětem především v Olomouckém kraji. Jak to fungovalo? Lidé, rodiny i firmy si mohli koupit stromek a sami ho zasadit. Stali se tak jeho patrony. Peníze z prodeje stromků pak putovaly na pomoc dětem, které ji potřebovaly. Díky štědrosti mnoha lidí dnes v parku roste řada krásných okrasných dřevin – například javory, platany nebo okrasné třešně.

Najděte na modrozelené informační tabuli strom, který se skrývá pod číslem 8.

4. Doplňte: Okrasná ……

Pokud budete chtít, můžete tento stromeček podle plánku najít a pro štěstí si ho pohladit.

Komu se nechce a má štěstí na rozdávání i bez hlazení, odbočí doprava a Souhradní ulicí dojde až na křižovatku.

Na zelených vratech cestou zahlédnete obrázek pejska. Poznáte rasu? A znáte nějakou knížku nebo film, ve kterém se tento chlupáč objevil? Napovíme: Lassie…

Přejdete ulici a svižně kráčíte ke smutnému **památníku obětem holocaustu**. Připomíná osudy lidí, o kterých jste si vyprávěli u židovských hřbitovů. Ani tady nic luštit nebudete. Asi tušíte proč.

Na chvíli vstoupíte do ulice Perštýnská, ve které spatříte starou **synagogu**, což je takový židovský kostel.

Je to druhá nejstarší dochovaná synagoga v České republice. Starší už je jen ta pražská. Byla postavena v gotickém slohu kolem roku 1540 a dnes slouží jako modlitebna Církve československé husitské, což je zvláštní, protože to je úplně jiná církev než židovská. Ale na výletech s tajenkou se s těmito proměnami setkáváte poměrně často.

Pokud byste nakoukli dovnitř, mohli byste obdivovat unikátní klenby. Tloušťka zdi budovy na severní straně je úctyhodných 170 cm. To znamená, že je pravděpodobně delší než většina z vás. Možná dokonce i než maminka nebo tatínek. :)

Vidíte ji?

V této ulici a jejím bezprostředním okolí můžete dodnes vidět také zbytky původních staveb, jako byly židovská radnice nebo škola. I když byla čtvrť v minulosti několikrát poškozena požáry a později se na ní podepsaly také války, domy s úzkými průchody a malými dvorky zůstaly z velké části zachovány.

Popojdete ještě o kousek dál až k bohatě zdobenému žlutému domu (čp. 659). Na rohu Perštýnské ulice a ulice Bartoše Vlčka totiž stojí zajímavý **Gutmannův nadační dům**.

Bratři Wilhelm a David Gutmannovi byli zakladateli mocného podnikatelského rodu, jedné z nejvýznamnějších průmyslových rodin Rakouska-Uherska. Vlastnili doly a železárny. V rodném Lipníku nechali David a Wilhelmův syn Max

postavit nadační dům pro chudé židovské spoluobčany. V přízemí byla zimní modlitebna, v prvním patře chudobinec.

Co je chudobinec? Tak se v minulosti říkalo domům, které sloužily jako útočiště pro velmi chudé lidi, kteří neměli peníze na jídlo ani na vlastní bydlení a nedokázali se o sebe sami postarat. Můžete si ho představit jako předchůdce některých dnešních domovů pro seniory nebo azylových domů, ale s mnohem přísnějšími pravidly. Kdo takové domy zakládal a provozoval? Většinou města, církev nebo bohatí lidé, kteří chtěli pomáhat bližním.

Přečtete nápis na domě?

Vrátíte se zpět k synagoze. Obejdete ji tak, aby vám zůstala po levé ruce. Vrátíte na hlavní ulici, ze které odbočíte doleva a zamíříte do Bratrské ulice. Vaší další zastávkou bude piaristický klášter s kostelem svatého Františka Serafinského.

POZOR, varujeme… Nepleťte si piaristy s píáristy. Píáristé jsou odborníci na PR neboli public relations. Zjednodušeně řečeno se starají o to, aby firmy, organizace nebo známé osobnosti měly dobrou pověst a uměly o sobě dát vědět i jinak než obyčejnou reklamou.

Piaristé byli naopak mniši, kteří se věnovali především vzdělávání dětí a studentů. Díky podpoře kardinála Dietrichsteina založili v Lipníku už v roce 1634 školu a během let zde vychovali tisíce žáků. Mnozí z nich se později významně zapsali do dějin vědy a kultury.

V letech 1833 až 1834 zde studoval například Johann Gregor Mendel, objevitel genetických zákonů. Možná vám jeho jméno něco říká. Pokud ne, nevadí. Ještě se s ním dnes setkáte. A mimochodem – po jeho stopách vede v obci Šardice jeden z dalších Výletů s tajenkou.

S piaristickou kolejí je spojený i páter Josef Václav Justin Michl, velký milovník českého jazyka, který se stal předlohou hrdiny románu *Drašar* od spisovatelky Terézy Novákové. Ale o tom se dozvíte více, až budete o něco starší a třeba se budete připravovat na maturitu.

Najděte ceduli, na níž se píše o Mendelovi, právě tady můžete zjistit odpověď na další otázku.

5. Doplňte slovo: Opat kláštera v Brně, ……

Od piaristického kláštera se vydáte ke kostelu svatého Františka. Je postaven v barokním slohu. Uvnitř jsou obrovské oltáře a malby na stropech, jak už to v barokních stavbách bývá. Uměleckým skvostem je krásná vstupní brána s tepanou mříží. Plastika nad bránou představuje *Zjevení svaté Terezie svatému Josefu Kalasánskému* , zakladateli řádu piaristů.

Spočítáte, kolik je na bráně postav?

Je tady někdo, komu je také tolik let? Ten může vést celou výpravu a o pár kroků dál odbočit vlevo otevřenou bránou a dovést ostatní až ke studni.

Jaké zvíře ji hlídá?

Nejde o živé zvířátko, u studny nás vítá neškodná kovaná plastika žabáka, která zde byla umístěna jako symbolický strážce vody. V lidových tradicích a pohádkách se žáby a ropuchy často považovaly za ochránce čistých studánek a vodních pramenů, protože žijí jen tam, kde je příroda zdravá a voda čistá.

Zbystřete! Pokud jsou tady žabky, klidně by tu mohl poskakovat i nějaký zakletý princ. Holčičky, dívky, paní i dámy, víte, jak takové prince zbavit kletby? Ano, správně, polibkem. Znáte ještě nějakou pohádku, v níž polibek osvobodil zakletého prince nebo princeznu?

Není tady někdo z vás zakletý? To bude potřeba ověřit. Dejte pusu tomu, koho máte po levici. Stačí na tvář.

Až bude princů a princezen zachráněno dost, vstoupíte branou napravo na nádvoří zámku.

Zámek Lipník nad Bečvou je krásná stavba se čtyřmi křídly a nádherným arkádovým nádvořím. Postavil ho rod Bruntálských z Vrbna na konci 16. století na místě několika příměstských gruntů (statky s domácími zvířaty).

Kolik komínů napočítáte?

A kolik oken?

Vsadíme se s vámi, že každému vyjde trochu jiné číslo. :)

Představte si, jak asi v zámku probíhá vánoční úklid, někdo musí umýt všechna ta okna. Ne, ne, takovou brigádu byste si asi dobrovolně nevybrali, co? :)

Na zámku mají světový unikát, který si rozhodně nenechte ujít! Na střeše bývalých zámeckých stájí vznikla ještě v době Rakouska-Uherska **střešní zahrada**.

Byla to první taková zahrada v celém tehdejším císařství a dodnes je považována za technický zázrak.

Střešní zahrada je **otevřena veřejnosti od 1. dubna do 31. října. Pokud jste se trefili, klidně se na ni můžete jít podívat právě teď. Vede na ni schodiště.**

Hned pod vámi se nachází **galerie Konírna**. V místech, kde kdysi ržáli ušlechtilí koně, dnes sídlí moderní výstavní prostory s klenutými stropy. Konají se tu výstavy obrazů, soch a historických předmětů.

Koníci jsou zde samozřejmě také, ale jezdit se na nich bohužel nedá. Všechny totiž vykovali ze železa šikovní kováři.

Kdo by si chtěl půjčit nějakého koníka na vyjížďku? A kdo by byl nejradši, kdyby za něj odklusal celý výlet?

Znáte nějakou pohádku o koních? Co třeba tu o tom, který má zlatou hřívu? Jak se jmenoval chrabrý jinoch, jehož nejlepším přítelem byl také koník a který musel předstírat, že je němý?

A nesmíme samozřejmě zapomenout na Juráška. Ve které pohádce vystupoval? Napovíme…

Kdepak ty, ptáčku, hnízdo máš?

Skrýš a zázemí.

Vždyť ještě léčky málo znáš,

Málo, zdá se mi.

Hej, břízo bílá, skloň se níž,

dej ptáčku náruč svou a skrýš.

Já pak můžu jít a v duši klid

můžu pak mít...

Při procházce parkem i ulicemi si určitě všimnete zajímavých kovaných soch a laviček. Nejsou tu náhodou. Každý rok se totiž nedaleký hrad Helfštýn promění v království ohně, kovadlin a létajících jisker. Sjíždějí se sem umělečtí kováři z celé Evropy na největší setkání svého druhu – Hefaiston.

Některá díla pak zamíří také do Lipníka nad Bečvou, kde si je mohou prohlédnout místní i návštěvníci během akce Kov ve městě. Díky tomu můžete na neobyčejné kovové výtvory narazit téměř na každém kroku.

Název Hefaiston připomíná Héfaista, řeckého boha ohně a kovářství. Možná by měl z dnešních mistrů černého řemesla velikou radost.

Kdo z vás by si chtěl vyzkoušet práci u kovadliny? A kdo by raději obdivoval jiskry z bezpečné vzdálenosti?

V roce 2006 bylo město přijato do Kruhu evropských kovářských měst. Tato instituce sdružuje téměř dvacítku měst z Rakouska, Itálie, Francie, Německa, Finska, Ukrajiny, Nizozemska a Polska.

Kolem zámku se rozprostírá rozsáhlý **zámecký park** v anglickém stylu. Rostou tu vzácné a prastaré stromy, jako jsou mohutné duby nebo platany. Nás ale zajímá hlavně tajemný **Opičák**! Co to je? Jde o převislou formu buku lesního, který byl v parku vysazen pravděpodobně kolem roku 1900. Kolik mu je tedy let?

Své lidové jméno Opičák získal díky naprosto neuvěřitelnému vzhledu. Jeho větve nerostou jen nahoru ke slunci, ale kroutí se, padají k zemi a zase se zvedají, čímž vytvářejí spletité tvary, které připomínají prolézačky či dlouhé opičí paže.

Procházíte středem parku a kolem dětského hřiště se stáčíte mírně doprava. Tato zahrada je tak krásná, že nám hned naskakuje další písnička. Doufám, že pohádku všichni dobře znáte, budete ji potřebovat do tajenky. Nebojte se dáme vám i nápovědu.

Znám jednu starou zahradu,

kde hedvábná je tráva.

Má vrátka na pět západů

a mně se o ní zdává.

Tam žije krásná princezna,

má opálenou pleť.

Jen já vím, jak je líbezná,

tak neblázni a seď.

6. Doplňte: Šíleně …… princezna

Až si prohlédnete zámecký park, vyjdete brankou do ulice Na Zelince, která vás zavede vpravo do Bratrské ulice.

Tam odbočíte doprava a po pár krocích přejdete silnici a odbočíte vlevo půjdete rovně až k hlavní Osecké ulici se semaforem.

Řiďte se naší mapou, ale pomoci vám může také komín, který vidíte v dálce. Jdete stejným směrem. A kdybyste si přece jen nebyli jistí, sledujte modrožluté šipky.

Cestou byste měli minout zeď s pohádkovými postavičkami. My jsme poznali medvídka Kukyho, ale u některých obrázků jsme si už tak jistí nebyli. Přiznáváme, že jsme od dob večerníčků našeho dětství trochu zestárli, takže ne všechny moderní pohádky známe do posledního puntíku. Vám to určitě půjde lépe!

Přejdete na druhou stranu a vklouznete do Jiráskovy ulice.

Že jdete správně, poznáte podle budovy, která vypadá jako nějaký svatební dort.

Tato základní škola je opravdu nádherná. Líbí se vám? Kdo by do ní chtěl chodit? A který předmět by se vám zde určitě hezky učil? My tipujeme, že výtvarná výchova. :)

Najděte u vchodu do školy plastiku nočního dravce. Zjistěte, jak se jmenuje. Možná je mezi vámi nějaká jmenovkyně této ptačí dámy, nejde o úplně neobvyklé jméno.

Sovu Emu si škola již před několika lety zvolila jako své logo, autorem plastiky je umělecký kovář Peter Paška.

A když už jsme u sov, jedna létala i v pohádce, o které jste dnes už mluvili. Ano, v té, kde cválal Jurášek.

Vzpomenete si, jak se pohádka jmenovala? A jak se jmenovala sova? Napovíme, že její jméno začínalo na písmeno R.

Školu obejdete tak, aby vám zůstala po pravé ruce a svižně pokračujete Jiráskovou ulicí.

U bočního školního vchodu zkuste najít jiného dravce.

Jak je pokřtěný, se neví. Můžete mu jméno zkusit vymyslet. Děti z našeho testovacího týmu mu říkaly Školník. Jak by se vám líbilo, kdyby na vás maminka volala: „Školníčku, do postele!“

Odbočíte doprava na třídu Svatopluka Čecha a kolem autobusového nádraží zamíříte směrem zpátky do centra. Držíte se chodníku na levé straně.

Po pár minutách uvidíte nalevo za zdí malou, ale krásnou **hřbitovní kapli svatého Petra**.

Červená turistická značka vás povede kolem hradeb až ke **kostelu svatého Jakuba Většího**.

Máte mezi sebou nějakého Jakuba?

Kubíku, co bys nám o svém kostele asi pověděl? :)

Kostel sv. Jakuba je nejstarší církevní památkou ve městě. Jeho historie sahá až do 13. století, tedy do doby, kdy byl Lipník založen. Původně byl postaven v gotickém slohu, ale protože Lipník bohatl a měnil se, byl v 15. století a později v období baroka přestavován. Uvnitř kostela najdete vzácné boční kaple, které nechal vybudovat rod Dietrichsteinů.

Podívejte se na věž kostela a tipněte si, jak je vysoká. Tipujte! Připraveni? Tři…dva…jedna…teď! Porovnejte si pak výsledky a rozdíl mezi skutečnou výší věže a přehnanými či naopak příliš nízkými odhady oddřepujte.

Výška věže kostela je 52 metrů. Kdo byl nejblíže? A kdo bude muset za svůj odhad udělat pár dřepů? :)

Ještě vám prozradíme, že je věž maličko šikmá. Odklon od paty věže je 43 cm. To je docela dost, ale na slavnou šikmou věž v Pise to stále ještě nemá! Ta má odklon téměř 4 metry!

Hned vedle stojí **zvonice**. Původně visely kostelní zvony přímo ve věži kostela. Když však město v roce 1604 pořídilo nový velký zvon Michal, třásla se prý při zvonění celá stavba. A tak raději postavili zvonkům „sólové“ bydlení.

Zvonice je vysoká 24 metrů.

Na jejím průčelí najdete sluneční hodiny. Zkuste zjistit, kolik je asi hodin. My jsme se je pokoušeli naučit tikat, ale neuspěli jsme. Zato nám pošeptaly, že právě chodí na rekvalifikační kurz na digitální hodiny. Kdo si myslí, že je to lež jako věž?

Pod hodinami uvidíte znak Jiřího Bruntálského z Vrbna, znak města Lipníka a pamětní desku.

Nás ale zajímá kříž u vstupu do Meditační zahrady.

Na sloupku je reliéf trpící Marie Bolestné.

7. **Jak se jmenuje zbraň, která proklála Mariino srdce?**

(máme na mysli tu delší začínající písmenem M)

Nejde o zbraň skutečnou, ale o symbol. Vyjadřuje vnitřní utrpení a bolest, které Maria prožívala jako matka, když viděla utrpení a ukřižování svého syna Ježíše Krista.

I **meditační zahradu** můžete navštívit a odpočinout si. V sezoně vás tu potěší krása růží, kosatců, levandulí, okrasných trav a dalších asi třiceti druhů květin. Plochy jsou osázeny rostlinami tak, aby rozkvétaly postupně až do pozdního podzimu.

Věděli byste, která květina kvete nejdříve? Ukazuje svůj bílý květ už v únoru a ve svém jméně ukrývá sníh.

Když se budete dobře dívat, možná v zahradě objevíte bezhlavého rytíře nebo dokonce i velrybu! :)

Pozor, i když to láká, prolézačka to není. Tentokrát si vystačíte s očima a pořádným pozorováním.

Vrátíte se ke kostelu a pokračujete doprava podél hradební zdi až k soše svatého Šebestiána. Tento světec obvykle bývá na všech sochách a obrazech prošpikován šípy. Tady však sochař na šípech šetřil. :)

Po pravé straně minete Palackého ulici, které se dříve říkalo Katova, protože v jednom z domečků nedaleko hradeb přebýval lipenský kat. Jeho domek neboli katovna byl v 70. letech minulého století zbořen. Zajímavé je, že nesměl přímo sousedit s žádným z vedlejších domů. Musely kolem něj vést úzké uličky. Proč? Katovské řemeslo bylo považováno za nečisté, a proto si od něj lidé museli udržovat alespoň nějaký odstup.

O pár desítek metrů dále vyhlížíte křížek. Poznáte muže, který na něm visí?

A vidíte znovu trpící Marii s probodnutým srdcem?

Uf, poslední část dnešního putování je trochu vážnější. Vy ale, děti, jistě víte, že není vždycky nutno, aby bylo přímo veselo… To my dobře víme! :)

Kousek od křížku už stojí **kaple svatého Josefa**.

Byla postavena v roce 1695 u tehdejší Hranické brány, kudy se dříve vstupovalo do města. Jinudy to kvůli hradbám moc nešlo. Kaple vznikla díky snaze místního děkana Jiřího Balšánka, o kterém se mezi lidmi vyprávěla zajímavá pověst. Říkalo se, že na faře pod hromadou kamení našel ukrytý poklad, ze kterého pak financoval nejen stavbu této kaple, ale i dalších staveb ve městě. Třeba mariánského sloupu na náměstí nebo dnes již neexistujícího chudobince. Stavba byla původně součástí městského špitálu svaté Anežky, což bylo místo, kde se pečovalo o nemocné a chudé lidi.

Co byste si pořídili, kdybyste našli poklad? Nechali byste postavit kapli, nebo byste si raději udělali radost třeba stavebnicí LEGO nebo 3D tiskárnou? :)

Vypátrejte na kapli informační tabulku.

8. **Opište první slovo souvislého textu.**

U kaple odbočíte doprava do ulice 28. října. Ta vás dovede zpátky na náměstí. Napravo minete ulici Starou. Víte, proč se jmenuje právě tak? Dříve byla nazývána *Stará židovská* nebo také *V Židech.* Ještě před 200 lety zde mohli návštěvníci spatřit něco velmi zajímavého – takzvané kondominium. Slovo kondominium pochází z latiny a v obecném významu znamená spoluvlastnictví.

Tento systém vznikl hlavně proto, že židovská čtvrť byla omezena hradbami a nemohla se rozšiřovat. V té době zde byla obrovská hustota osídlení – na jeden židovský dům připadalo v 1. polovině 19. století v průměru až 17 obyvatel. Místo stavby nových domů se ty stávající dělily nejen svisle na jednotlivé místnosti, ale i vodorovně po patrech. V praxi to vypadalo tak, že jeden dům mohl mít například tři různé majitele. Jeden vlastnil přízemí, druhý první patro a třetí třeba jen dvě místnosti v podkrovní přístavbě.

Aby se majitelé z vyšších pater dostali do svých bytů, musely se budovat vnější dřevěné pavlače nebo schodiště přímo z ulice do patra. Tím vznikla unikátní architektura s mnoha přístavky, průchody a balkony, které dodávaly židovskému městu jeho typický vzhled.

Důvodem vzniku kondominií nebyly jen prostorové limity, ale také rakouské zákony z 18. století, které omezovaly počet židovských rodin v zemi. Když se chtěl mladý pár vzít a založit rodinu, potřeboval mít vlastní bydlení. A rozdělení domu na více samostatných částí byla cesta, jak tento problém vyřešit.

Pokud by se vám chtělo, můžete zkusit mezi domy u náměstí najít neobvyklý stavební útvar.

V Kozí uličce spojující náměstí s ulicí Hvězdní (na severovýchodě náměstí) je středověký, poměrně vzácný, rozpěrný oblouk mezi domy. Říká se mu prampouch.

A pozor ne rampouch, ale prampouch, Jiříčku! :)

Došli jste zpátky na náměstí.

Možná vás překvapí, kolik zajímavých osobností se po něm během let prošlo. Víte, kdo se v Lipníku učil a chodil stejnými ulicemi jako dnes vy? Kromě Gregora Johanna Mendela, otce genetiky, také třeba František Venclovský rodák z Lipníka nad Bečvou, který jako první Čech v červenci 1971 přeplaval kanál La Manche.

S Lipníkem je spojen také spisovatel a autor příběhu o Švejkovi, Jaroslav Hašek. V době, kdy navštěvoval svou lásku v nedalekém Týně nad Bečvou, zavítal často také do Lipníka. Zde si prý rád zašel do kavárny U Marka na pivo. S kavárnou U Marka je spojeno ještě jedno známé jméno. Nad kavárnou totiž po jistou dobu žila rodina Kanyzových. Herce Jana Kanyzu mohou znát spíš vaši rodiče například ze seriálů *Ordinace v růžové zahradě* nebo *Hospoda*. Svůj hlas propůjčoval v dabingu také slavnému americkému herci Georgi Clooneymu.

Když se podíváte do doplňovačky, zjistíte, že máte vyluštěno. Možná si vzpomenete, že toto příjmení už během vašeho putování zaznělo.

Jiří František byl významný římskokatolický kněz a děkan, který žil v 17. století. V Lipníku působil jako duchovní správce a stal se hlavním stavebníkem důležitých raně barokních památek, které město zdobí dodnes. To znamená, že právě on vymýšlel, organizoval a financoval stavby nových budov a kostelů v moderním barokním slohu, který byl tehdy novinkou. V tajence je tedy jeho příjmení plným právem.

Doufáme, že se vám výlet líbil, přejeme šťastnou cestu domů.

Tip navíc: *V centru města se nachází ulička nesoucí název českého fiktivního génia a světoběžníka Járy Cimrmana. Pojmenování uličky vyšlo z ankety, kterou vyhlásila radnice. Město Lipník nechalo na stěnu kuriózní uličky vyobrazit slunce nad mořskou hladinou s atmosférou doby na přelomu 19. a 20. století, kdy český génius údajně žil. Jak je známo, Cimrman byl všestranný vynálezce. Proto je ulička zdobena také malbami vynálezů z jeho doby. Spatříte tu létající balon, obloukové lampy nebo kolo. Kolorit uličky doplňuje vyobrazení romantické procházky dámy po nábřeží a jízda fiakru. Nábřeží Járy Cimrmana koresponduje se snahou Cimrmana umožnit nám, suchozemcům, pohled na mořskou hladinu bez dlouhých cestovních útrap. :)*

V textu byly mimo jiné použity informace z webů, https://info.mesto-lipnik.cz/, https://www.historickasidla.cz, www.pohadkozem.cz, za které moc děkujeme.

Tento materiál, mapa i tajenka vznikly za finanční podpory Olomouckého kraje.

Otázky k tajence

1. **Jakou barvu má lev?**
2. **Opište slovo pod letopočtem.**
3. **Napište název měsíce.**
4. **Doplňte: Okrasná……**
5. **Doplňte slovo: opat kláštera v Brně, …..**
6. **Doplňte: Šíleně …… princezna.**
7. **Jak se jmenuje zbraň, která proklála Mariino srdce?**
8. **Opište první slovo.**

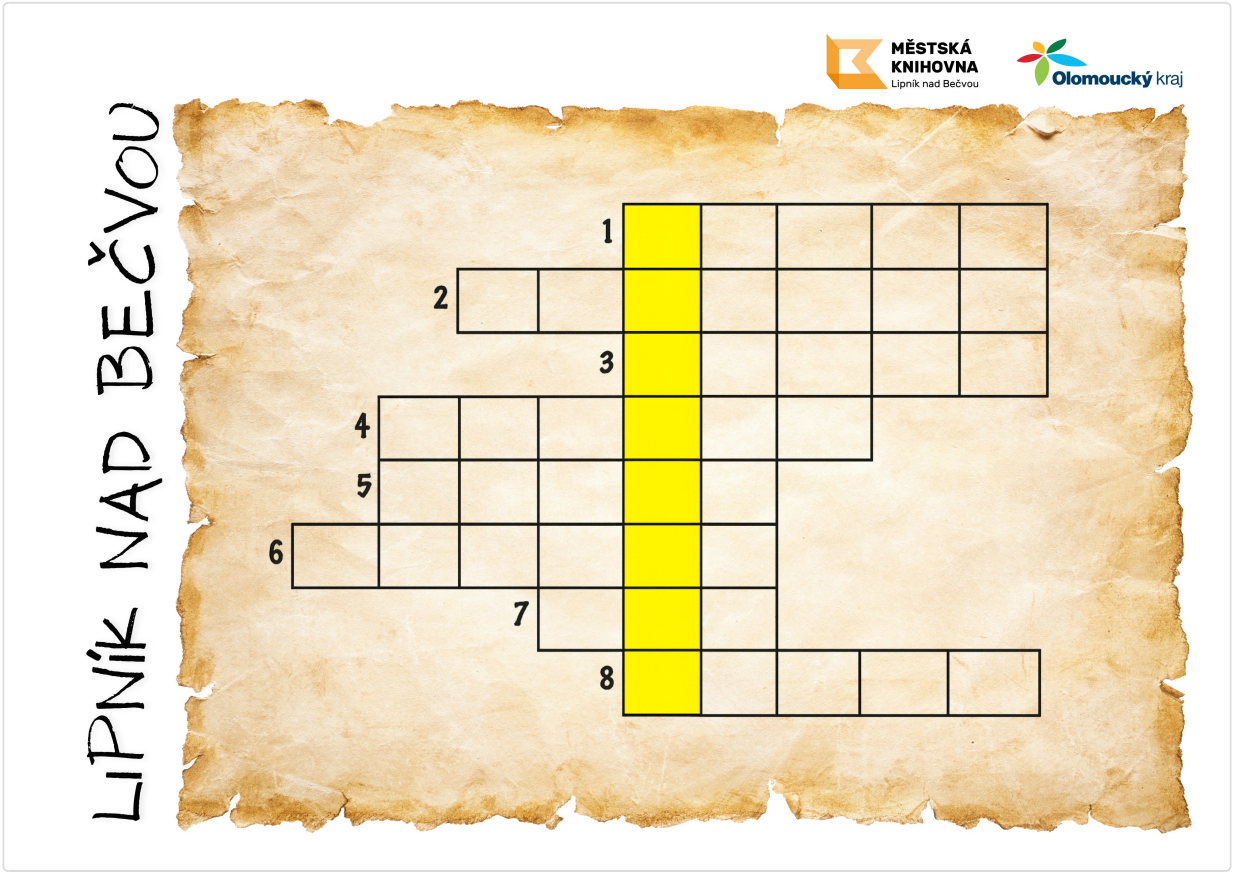

A co můžete vyhrát?

Tajenku posílejte na e-mail **veldo@veldo.cz**. Můžete ji také poslat ve zprávě na náš Facebook "Velká dobrodružství". Každý měsíc vylosujeme jednoho z výletníků, kterému pošleme našeho **Lumpardíka z podhradí**. Vždy připojte celé jméno, adresu a také kód výletu.

Výlet stažen z www.veldo.cz | © Velká dobrodružství

Vytvořeno: 14.09.2026 23:21